

УДК 37.016

ББК 74.263

П24

Серія «Професійний довідник»

Заснована 2011 року

Автор:

М. Л. Пелагейченко — канд. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики технологічної та професійної освіти Бердянського державного педагогічного університету

Рецензенти:

В. І. Гусєв, д-р пед. наук, професор, Бердянський державний педагогічний університет;

Н. Г. Левченко, кандидат пед. наук, старший науковий співробітник лабораторії профільного навчання і профконсультацій Інституту педагогіки НАПН України;

Ольга Миколаївна Головченко, учитель трудового навчання ЗОШ № 1, учитель вищої категорії, м. Бердянськ

Пелагейченко М. Л.

П24 Професійний довідник учителя трудового навчання. — Х. : Вид. група «Основа», 2013. — 254, [2] с. — (Серія «Професійний довідник»).

ISBN 978-617-00-1829-8.

У навчально-методичному посібнику представлені теоретичні та практичні матеріали, що стосуються діяльності вчителя трудового навчання та технології: законодавчо-нормативна база; методика навчальної роботи; організація праці учнів в майстернях; проектна технологія на уроках тощо.

Для вчителів трудового навчання, технології, студентів педагогічних вузів.

УДК 37.016

ББК 74.263

ISBN 978-617-00-1829-8

© Пелагейченко М. Л., 2013

© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2013

ВСТУП		7
РОЗДІЛ I	ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	
	1. Основні історичні етапи розвитку трудового навчання	9
	2. Сучасний етап розвитку трудового навчання	12
РОЗДІЛ II	СУЧАСНИЙ УЧИТЕЛЬ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	
	1. Компетентність учителя трудового навчання	13
	2. Проектна культура вчителя	17
	3. Методична творчість учителя трудового навчання	20
РОЗДІЛ III	ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНА БАЗА РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	
	1. Посадові обов'язки вчителя трудового навчання	24
	2. Правила безпеки під час занять у навчальних і навчально-виробничих майстернях навчальних закладів системи загальної середньої освіти (відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України 13.08.2007 № 730)	27
	3. Перелік засобів навчання та шкільного обладнання, рекомендованого Міністерством освіти і науки України	43

РОЗДІЛ IV	ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	
	1. Урок як основна форма організації трудового навчання	47
	2. Елементи уроку	50
	3. Типи уроків трудового навчання	62
	4. Нестандартний урок	70
	5. Бінарний урок	73
	6. Критерії та норми оцінювання навчальних досягнень учнів із трудового навчання	76
	7. Експерсія як форма організації навчального процесу	86
РОЗДІЛ V	ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ЗАНЯТЬ ІЗ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	
	1. Планування навчального процесу	90
	2. Вимоги до плану-конспекту уроку трудового навчання	96
	3. Проектування цілей уроку	97
РОЗДІЛ VI	МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	
	1. Традиційні методи навчання	105
	2. Нестандартні методи навчання	120
	3. Методи інтерактивного навчання	123
	4. Методи активізації творчості учнів	126
	5. Методи продуктивного навчання	139
	6. Розв'язання технічних задач як метод розвитку технічної творчості учнів	141
РОЗДІЛ VII	ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ УЧНІВ У НАВЧАЛЬНИХ МАЙСТЕРНЯХ	
	1. Організація практичної роботи	149
	2. Формування трудових умінь та навичок учнів	152
	3. Організація робочих місць учнів у навчальній майстерні	159

4. Принципи наукової організації праці школярів у навчальних майстернях	160
5. Алгоритми діяльності учнів на уроках трудового навчання	161

РОЗДІЛ VIII ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

1. Технологія проблемного навчання	164
2. Ігрові технології навчання	168
3. Дальтон-технологія	173
4. Технологія модерації	175
5. Технологія продуктивного навчання	177
6. Кейс-технологія	179

РОЗДІЛ ІХ ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

1. Сутність поняття «проект», «навчальний проект»	181
2. Сутність методу проекту	182
3. Методика вибору творчого проекту на уроках трудового навчання	188
4. Етапи проектної діяльності учнів	193
5. Типи проектів на уроках трудового навчання	198
6. Роль учителя під час організації проектної діяльності учнів	203
7. Оцінювання проекту учня	206
8. Економічне обґрунтування проекту	211
9. Міні-маркетингове дослідження	213

РОЗДІЛ Х ПОЗАКЛАСНІ ЗАНЯТТЯ З ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

1. Особливості організації позакласної роботи з трудового навчання	217
2. Характеристика гурткових занять	218
3. Масові форми позакласної роботи учнів із трудового навчання	220

РОЗДІЛ XI	ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	
	1. Комп'ютерні технології в навчальному процесі	223
	2. Комп'ютерні програми для підтримки уроків трудового навчання	228
	3. Комп'ютерна презентація в навчальному процесі	232
	4. Використання мережі Інтернет на уроках трудового навчання	235
РОЗДІЛ XII	НАУКОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ	
	1. Сутність НОП вчителя трудового навчання	238
	2. Удосконалення особистої техніки вчителя	240
	3. Шляхи нормалізації умов праці вчителя	242
ЛІТЕРАТУРА		250

На сучасному етапі розвитку трудового навчання в Україні стає важливою обізнаність учителя у педагогічних перетвореннях. Самоосвіта педагога — це вимога нашого часу, без якої неможливо змінити погляд на навчальний процес, розібратися в інноваційних педагогічних технологіях навчання, створити на уроці творче середовище для організації проектної діяльності учнів, відчуті шляхи формування життєдіяльної компетентності учнів, оволодіти сучасними технологіями виробництва.

Також для проведення сучасного уроку вчителю трудового навчання важливо володіти не тільки традиційними методами організації трудової діяльності у майстернях, а й уміти застосовувати методи активізації творчості учнів, інтерактивні методи навчання, використовувати комп'ютерні технології.

Саме це спонукало нас до створення довідника для вчителів трудового навчання, який має за мету допомогти орієнтуватися у світі педагогічних, методичних інновацій, систематизувати досвід учителів-новаторів.

Довідник стане в пригоді вчителю, якщо він:

- ❖ розробляє календарно-тематичний план;
- ❖ створює конспект уроку;
- ❖ займається підготовкою позакласного заходу з трудового навчання;
- ❖ цікавиться історією розвитку предмета трудове навчання;
- ❖ хоче змінити якість своєї педагогічної праці;
- ❖ шукає нові засоби, методи, методики навчання;
- ❖ організовує проектну діяльність учнів;
- ❖ бажає використовувати комп'ютерні технології в навчальному процесі;
- ❖ потребує поповнення знань законодавчо-нормативної бази роботи вчителя трудового навчання.

Довідник надає можливість порівняти різні точки зору щодо деяких методичних підходів організації навчального процесу, визначень педагогічних термінів, розглянути різноманітність дидактичних прийомів. Це дає змогу вдумливному педагогу формувати свій неповторний стиль навчання, залучатися до дидактичних дискусій, використовуючи сучасні педагогічні технології на практиці, впливати на розвиток трудового навчання.

У довіднику поряд із відомими засобами, методами навчання розглянуто ще недостатньо поширені технології, які можуть викликати багато питань, суперечок. Однак, слід пам'ятати, що і проектне навчання, яке ефективно застосовують у багатьох країнах світу, не одразу було зрозумілим і викликало дискусії. Зараз проектна технологія навчання є основою розвитку трудового навчання і вже неможливо уявити навчальний процес без організації творчих проектів учнів.

Сподіваємося, що «Професійний довідник учителя трудового навчання» стане постійним помічником і радником у роботі як педагога-початківця, так і кваліфікованого високоосвіченого професіонала.